

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

V. Ad Comorinenses neophytos iuua[n]dos proficiscitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

monumentum, amplissimumq; concionatorum sacerdotumq; ad vsum Indiæ Orientalisq; Seminarium, Conimbricensi Seminario in Goanũ ab Rege Lusitaniz verso. Hic enim (præter plurimos ex Indorum populis alumnos, qui separatas colunt ædes) ad centũ partim ibidem adsciti in Societatem I E S V, partim à Lusitania submissi, bonis artib⁹ ac moribus instruuntur, donec satis idonei sint ad Indiæ Orientalisq; gentes exemplis & sermonibus iuuandas. Hanc primũ Societati sedem diuina prouidentia constituit in India, priusquam ibi esset Societatis nomen auditum: eademq; sedes parens est & caput sedium cæterarum, quæ deinceps in Oriente plurimæ quaesitæ conditæq;. Cæterum vt ad ordinem rerum, vnde opportunitas Goani Collegij per Xauerium parte auerterat, redeamus) Seminario, quod diximus, Societati assignato, nouum Indiæ campum Xauerio excolendum Deus attribuit.

*Goanum
Collegium
Societatis
IESV.*

CAPVT V.

*Ad Comorinenses neophytos iuuandos
proficiscitur.*

IAM prolapsam Goæ Christianam disciplinam Xauerius restituerat, cum

F 4 Come-

*Ora Pi-
scaria.*

Comorini promontorij oræque Piscaria incolæ nuper ad Christi fidem adducti, desertique à Sacerdotibus, ingentem eorum animo iniecere curam. Piscaria regio vicis magis quàm urbibus frequens, à piscatoribus (Parauas vocant) incolitur. margaritis non alia ora ditior. quocirca ex margaritarum maximè piscatu, Piscaria nominatur. Verum incolæ, opum venacularum expertes, in margaritis piscandis operam suam locabant Saraceni. Tutuchurinum oppidum est eius oræ non ignobile, vbi leuis ductu res, grauissimum belli causa, & imminens genti clades Christianæ fidei occasio fuit. In iurgio Saracenus (vt est genus hominum impotens & contumeliosum) Parauæ cuiusdam aurem, gentis more perforatam, detracto per contumeliã annulo lacerat: quod apud illos probrum ducitur maximum. Itaque Saraceno illo interfecto, iniuriã Parauæ vlti sunt. Cæterum (vt in rixis accenso certamine animorum, cædes alia ex alia nascitur, neque vllius est cædendi finis, nisi pax intercurrit) res quæ primò per vlciscendi libidinẽ à duorum iurgio ad necessariorum certamen venerat, inde ab horum certamine ad internecinum bellum venit nationum. Nam Parauæ demum, maiore quàm intulerant

Ex leuissima causa internecinum bellum.

rant accepta clade, impositam nationi
 suæ labem, hostium sanguine luendam
 rati, clam permagnâ ex vicis ferè omni-
 bus contrahunt manum: ac de improvi-
 so, impetu in Saracenos facto, magnum
 eorum numerum interficiunt. Tum e-
 nimvero Saraceni ira furentes, omnibus
 viribus in Parauas consurgere, eorumq;
 nomen ad internecionē redigere statue-
 runt. Protinus ergo quantam maximam
 possunt, comparant classem, ipsosq; Pa-
 rauarum Regulos magnitudine pecuniæ
 in suos populares incitant, haud dubij, si
 hostes nullum neque mari neque terra
 haberent effugium, circumuentos haud
 ægre ad vnum omnes posse deleri. Hic
 Parauæ, cum vndique se cinctos pericu-
 lis, ab hostibus circumfessos, ab Regibus
 suis proditos cernerent; fluctuantes ani-
 mis circumspicere externa auxilia, con-
 silia vndecunque exquirere. Versabatur
 tum fortè inter eos Christianus eques
 (Ioanni Crucio nomen fuit) homo domi
 suæ honestissimus, natione quidem Ma-
 lauar, cæterum Lusitanis similiior quàm
 suis, qui virtutis ergo ab Rege Lusitaniæ
 Christi eques factus, eo ipso tempore e-
 quos aliquot ad Parauarum regulos ad-
 ducebat. Ad hunc igitur primores Para-
 uarum pro familiaritate coeunt: rem de-

*Ioannes
 Crucius.*

F 5. mon-

monstrant, consilium petunt. Et Crucius
 vir æquè prudens ac pius, illorum trepi-
 dationem Euangelij occasionem ratus,
 vt simul belli ac superstitionis arceret cla-
 dem, censere se dixit, in vltimo discrimi-
 ne ad vltima remedia descenderent. Quoniam à suis Regibus contra ius fasque
 proditi, vndique hostium vrgerentur ar-
 mis, à præpotenti cæli Rege, Lusitanis-
 que, eum piè ac religiosè colentibus, im-
 plorarent opem. Quippe hac vmbra Lu-
 sitani cælestisque auxilij, non tegi solent
 ipsos posse, sed etiam de hostibus trium-
 phare. Nam si Lusitanorū, hoc est, Chri-
 stianam religionem amplexi, eis se vltro
 dedidissent, haud dubiè illos pro religio-
 ne ac dedititijs suis bellū aduersus com-
 munes hostes impigrè susceptū, feliciter
 iuxtā ac fortiter cælesti ope gesturos. Et
 Saracenis, æternis Christiani nominis
 hostibus, victis debellatisq; , fortassis pi-
 scatum margaritarum, iure belli eis ad-
 emptum, Parauis, quod Christiani facti
 essent, vltro donaturos, velut auctoramē-
 tum religionis. Haud surdis hæc auribus
 dicta. Nec Parauas eques, nec equitem
 Lusitanus fefellit. omnia prorsus, vt ille
 prædixerat, euenere. Cū terror hostium
 & equitis auctoritas trepidos Parauarum
 animos ad Lusitanorum amicitiam reli-

gionemque perpulissent; properè summi eorum Magistratus (Pantagatini appellantur) honestissimos suæ nationis viros Cocinum ad Lusitanos allegant. Legatis mandant, vt Cocini primo quoque tempore ipsi fiant Christiani : & Parauarum rebus in Lusitanorum ditioem datis, opem ab eis ad imminētem Saracenorum rabiem arcendam, Sacerdotes ad ceteros Christi sacris initiādos petant. Cocinum Lusitanorum oppidum est maritimum, inter Comorinū promontorium & Goā positum, amplitudine ac dignitate vni Goæ in India secundum. Huc ergo Parauarum Legati, millia passuū fermè CC. emensi, cum appulissent, mira opportunitate Michaëlem Vasæū Proepiscopum (generalem Episcopi Vicarium vocabant) virum propagandæ religionis avidissimum offendunt : à quo comiter accepti, & ad Præfectum vrbis introducti, non enixiùs quàm efficacius commendantur. Præfectus Parauarum legatione benignè audita, & beneuolentiam eis in præsentia præstitit, & studium apud Prætozem Indiæ detulit suum. Benigniùs etiam quàm locutus est, fecit : utiq; postea quàm Legati Baptismū efflagitarunt. Et Prætor Indiæ à Cocini Præfecto certior de tota re factus, vt erat homo eximie pieta-

Cocinus.

tis, eo nuntio latus, celeriter Parauis ferr
iussit auxilium. Inter hæc Parauarum
Legati Baptismo lustrati, cognomen
cruce, in gratiam Ioannis Crucij, qui hoc
illis consilij dederat, acceperunt. Idque
cognomen (tanta fuit salutaris consilij
gratia) à reliquis deinceps eius gētis pr
moribus adscitum. Præfectus igitur, Pra
toris iussu, confestim validam classem
adornat, oram Piscariam petit, cum hostes
confligit. Haud humanæ opis res visæ.
Saraceni primo impetu victi, vnoque pra
lio debellati. Inde Parauis belli metu ter
beratis, ad eorum Baptisimum cura Pra
fecti versa. Missis eò sacerdotibus, bap
tizata capitum ad 20. millia dicuntur. Lu
sitanus inde victor, haud contentus dedi
tiorum suorum salute, piscatum insuper
margaritarum (vti Crucius coniectaue
rat) eisdem susceptæ religionis præmium
vltro concessit: vt versa vice Saracenis,
non nisi facta à Parauis potestate, piscari
liceret. Ita Deo incommoda in bonos e
uentus vertente, vnius auris laceratio in
vniuersæ gentis salutē & emolumentum
cessit. Cæterum diuino consilio huma
na imbecillitas defuit. Sacerdotes illi
quos diximus, Parauis magna ex parte
baptizatis, summa loci intemperie, & ali
mentorū inopia territi, domos protinus
remi-

*Comori-
nenses ba-
ptizantur.*

*Comori-
nenses à
Sacerdo-
tibus de-
seruntur.*

remigrarunt. Itaq; miseri neophyti, quos fortassis non tam veræ religionis amor, quàm metus ac fuga periculi ad Christi aggregauerat cultum, deserti à pastorib9, Christianæ disciplinæ penitus ignari, ad pristinos ritus ac mores reuoluebantur. His rebus ex ipso Michaële Vafro cognitis, Xauerius variè affectus est: nam tanto rei Christianæ incremento admodum latus, ingentem ex illorum solitudine cepit dolorem. quem tamen breui haud dubia spes leniit, neophytos illos posse suâ operâ erigi colique. Quippe ethnici & neophyti Vrbi Goæ finitimi, ad quos iam eius industria vocabatur, F. Iacobi Borbani & aliorum operâ egregiè iuuabantur. Ipse autem subuenire gestiebat omni ope destitutis. Extemplo igitur in oram Piscariam proficisci decreuit, piscatorum ipsorum animas piscaturus, longè pretiosiores margaritis. Mox Episcopum sua consuetudine adit: quid sui consilij sit, edocet: eiq; totius rei permittit arbitrium. Ille, probato consilio, bene precatus eum dimittit. In digressu obortæ Alboquercio lacrymæ faciliè prodidēre, quantopere Xauerij modestiam diligeret. Franciscus inde Episcopi auctoritate subnixus, Sosam Indiæ Prætorem conuenit; ac re demonstrata, vt facultatem

*Episcopi in
Xaueriū
amor.*

tem.

*Fratoris
observan-
tia erga
Franciscū*

tem negotij conficiendi (si videatur) det, impensè rogat. Tum ille testari Deum, se talis viri discessum permolestè ferre: sed quoniam non ambigeret, quin eius profectio Parauis saluti foret; hoc solatio desiderium, quod ex ipso caperet, leniturū: & simul quicquid ad iter illud opus esset, non minùs benignè quàm libenter, & Regis imperio, & sua sponte curaturum. Eggit grates Xauerius tam officiosæ voluntati, negans se quicquam desiderare aliud, nisi eius itineris facultatem; vt, quoniam terrestre iter hostibus obnoxium diceretur, mari quamprimum eò contendere liceret. Extemplo morem gerit Soffa; nauim attribuit: & nihilo secius imperat suis, omnibus eum instruant rebus.

*Studium
paupertatis.*

Sed in viæ vitæque commodis fortiter constanterque repudiandis, Xauerius sui similis fuit. Offerentibus atque adeò obtudentibus magistratibus ad iter illud necessaria, gratias comiter agens profus omnia remisit. Verùm cum iidem obstinatè, non modò enixè, instarent; cessit nonnihil eorum precibus, haud minore facilitatis laude, quàm abstinentiæ: thoracemque ex corio atque ocreas sumpsit, aduersus Solis æstum, quem illis in locis, quippe æquinoctiali plagæ proximis, longè maximum cognorāt esse. Hisce rebus

bue

bus impigre curatis, pro se quisque amici eius ac studiosi instrumenta itineris conferre cœperunt. Quibus ille benignè remissis, quòd impedimenta veritùs quã adiuventa sibi esse diceret, vnà cum Præfecto oræ Piscariæ, qui eodem pergebat, anno seculi huius XLIII. Octobri mense inito, discessit.

CAPVT VI.

In Comorino promontorio elaborat.

COMORINVM promontorium pari Comorinũ
ferè interuallo ab Indo & Gange di-
stans, ad æquinocctialem lineam pro-
currit, ab vrbe Goa millia passuum ferè
CCCC. Hinc velut ex cubito se flectit
India. indidem & ora Piscaria inter Ori-
entem ac meridiem spectans, fermè CC.
millia passuum Gangem versus porrigitur.
Tota regio tam alimentorũ inops,
quàm diues gemmarum. Quippe incolæ
oryza, lacte, pisce, carne viuunt; pane,
vino, pomis, cæterisq; eiusmodi rebus ca-
rent: & medicorum medicamentorumq;
vsus vulgò apud eos nullus. Gentis quidẽ
ingenia (vt est captus barbarorum) sa-
tis sedata & quieta, cæterùm admodum
rudia

*Comorinũ
promonto-
riũ.*